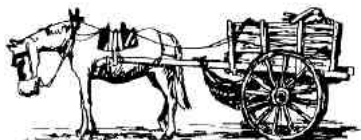

De Rosdoek

De Rosdoek 132 · December 2009

Heemkundige Studiekring “De Acht Zaligheden”

De boeken die besproken worden in
de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u
bij ons van harte welkom

Nieuwstraat 28A 5521 CC Eersel
Tel.: 0497-512551 Fax.: 0497-513179
www.de-boekenlegger.nl info@de-boekenlegger.nl

Zorgcentrum Merefelt

*Voor al uw thuiszorg en
hulp in de huishouding,
bel Zorgcentrum Merefelt !*

*Zorgcentrum Merefelt maakt deel uit van de
Regionale Stichting Zorgcentra de Kempen
Bezoekadres: Parklaan 2, 5504 GB Veldhoven
Mooier Merefelt rekeningnummer Rabobank West*

*www.rszk.nl
Tel.: 040-253 50 40
1345 79 445.*

Afbeelding voorzijde: Tekening optische telegraaf

De Rosdoek 132

December 2009

Theo van der Aalst neemt afscheid

Kees Cornelissen 4

De Zeelster textielnijverheid

Jan Bressers / Piet Vermeulen 6

Optische telegraaf Oostelbeers 1832-1839

Bart Beex 17

Heemkundig allerlei. De Kabouterberg in Hoogeloon

Leo Brok 21

Bronvermeldingen, redactie 25

Van de boekenplank

Kees Cornelissen 32

De Rosdoek is een uitgave van

Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".

Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in maart 2010.

ISSN 1384-086X

Redactie:

Th. van der Aalst, Hapert, 0497 - 381671

H. Backbier, Vessem, 0497 - 591451

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208

H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897

A. Kockx, Veldhoven, 040 - 2531596

P. Vermeulen, Veldhoven, 040 - 2531817

E-mailadres redactie: p.vermeulen40@chello.nl

Secretaris: P. Hooijmaijers, 0497 - 515144, E-mail: p.hooijmaijers@planet.nl

Website: www.hskdeachtzaligheden.nl

THEO VAN DER AALST NEEMT AFSCHIED

Met het bereiken van de leeftijd van de zeer sterken neemt Th. van der Aalst afscheid van de redactie van de Rosdoek Wij respecteren zijn besluit en beseffen tegelijkertijd dat wij een wijs en vertrouwd lid zullen missen.

Vanaf 1984 is Theo actief geweest in de redactie waarin hij al snel als secretaris zijn eigen rubriek verzorgde.

Alle ruilabbonnementen van andere kringen kwamen op zijn adres binnen en daaruit peurde hij een overzicht van die artikelen die voor de kringleden interessant konden zijn.

Theo is een zeer belezen man zoals blijkt uit de vele artikelen die hij over allerlei facetten uit de streekgeschiedenis geschreven heeft: Joden in Eersel en hun begraafplaats, Het Postelkanaalplan, Hardvochtig klinkende brieven vanuit Hulsel anno 1693, De toediening van het Heilig Vormsel in vroegere eeuwen, Hapert Verering H. Donatus en veel andere.

Met de rubriek "Buitenlandse Ruilabonnementen" heeft Theo circa 180 artikelen op zijn naam staan. Hiervan werden vele geschreven vanuit zijn gedegen onderzoek naar de verslaglegging van het werk van de "Camer der Armen" te Antwerpen; zij bracht weeskinderen van deze stad onder bij families in de Kempen, ook in de Acht Zaligheden, om aan te sterken. De cursus paleografie en de kennis van het Latijn hebben dit onderzoek uitermate vergemakkelijkt. Hoe vaak Theo de reis naar Antwerpen gemaakt heeft, kan hij nauwelijks meer berekenen. En evenmin het aantal kilometers die hij met oud-medelid Ko Bieze langs de grens van Nederland met België en Duitsland heeft afgelegd.

Terecht heeft Theo voor zijn 60 jaar lidmaatschap van onze kring maar vooral toch voor zijn activiteiten in onze kring in 2007 tijdens onze 60-ste jaarvergadering de hoge onderscheiding "Brabants Heem medaille" mogen laten opspelden.

Wij hopen dat Theo hiervan nog een lange tijd mag genieten en mede namens alle leden wensen wij hem uit dank alle goeds toe.

Kees Cornelissen.

DE ZEELSTER TEXTIELNIJVERHEID

De opkomst van de textielnijverheid

In het midden van de 19e eeuw staat het leven van alle dag in het teken van de landbouw en veeteelt. De textielnijverheid die wordt uitgeoefend is kleinschalig en is afgestemd op de mogelijkheden die het boerenbestaan biedt. De textielnijverheid op het Brabantse platteland heeft de vorm van huisnijverheid: vele huisjes beschikken over een bijkamer met daarin een weefgetouw. Het is lang niet zeker dat het getouw ook eigendom is, ieder dorp kent wel enkele personen die beschikken over meerdere getouwen en deze dan verhuren. Als in 1740 bewoners van de Djept voor de schepenen van Zeelst opgave doen van de geleden schade bij de brandstichtingen in 1734 en 1739 blijkt in 6 van de 7 woningen tenminste één weefgetouw te hebben gestaan. (schepenakte van 29 maart 1740 RA 42 fol. 49V).

Links achter het huis een nog bestaand bijgebouw waar tot in de jaren 40 van de vorige eeuw nog een weefgetouw heeft gestaan.

De wevers in Zeelst en de omliggende dorpen leggen zich hoofdzakelijk toe op het weven van linnen. Omdat vlasteelt in onze streek slechts op bescheiden schaal voorkomt, moet het meeste vlas, de grondstof voor het linnen, van ver worden aangevoerd, zoals uit Zeeland en Vlaanderen. De aanvoer van vlas gebeurt door plaatselijke handelaren, die meestal ook de belangrijkste functies in

het dorpsbestuur bekleden. In ons dorp zijn dat bijvoorbeeld de families Eliëns, de Wit, Habraken, van Lotringen, van Nuenen en Janssens.

De uit Nuenen afkomstige dominee Stephanus Hanewinkel (1766-1856) noteert in zijn boek 'Reize door de Majorij van 's-Hertogenbosch, in den jaare 1798-1799' op pagina 225: 'Zeelst is een dorp waar de linnenweverijen bloeien.' Met linnenweverijen doelt hij dan op de talloze thuisweverijtjes.

Pas rond 1830 komt de ontwikkeling van weefmachines op gang. In Zeelst zijn het de weverijen van Habraken-de Wit en van Nuenen die daarmee rond 1850 starten.

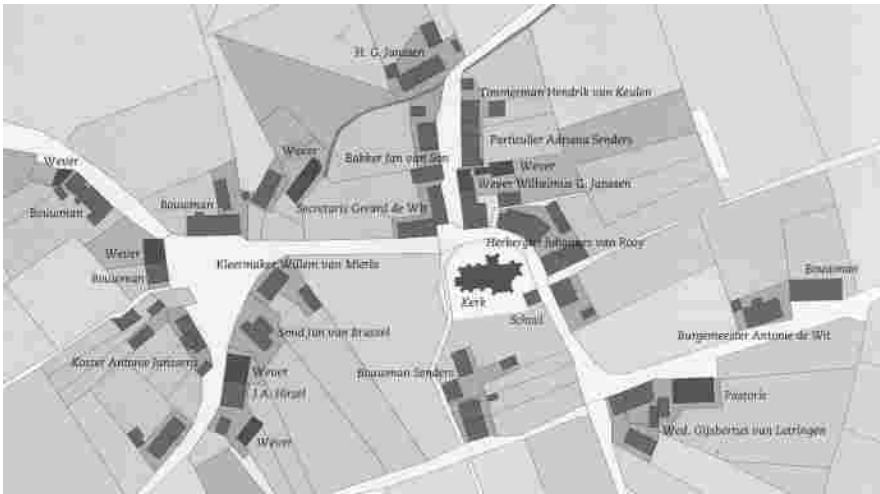
Deze machinale weverijtjes ontwikkelen zich in Zeelst heel langzaam, de thuiswevers blijven nog een eeuw actief, zij het op steeds kleinere schaal, het is zo-gezegd een uitstervend ras, tot de laatsten zo rond 1950 ermee ophouden.

Ruim dertig jaar na het bezoek van Hanewinkel krijgt Zeelst bezoek van de landmeters van het kadaster. Afgezien van hun meetresultaten noteren zij in 1832 dat in Zeelst 'De voor-naamste tak van nijverheid is den landbouw'. Zie de 'Atlas van de kadastrale Gemeenten Oerle, Veldhoven, Zeelst in 1832'.

Over weverijen en dat soort activiteiten maken zij in hun 'Beschrijving der Gemeente' geen melding. Verder is in dit verband vermeldenswaard dat zij aangeven dat er op dat moment in de gemeente Zeelst, afgezien van 1100 zielen, ook 9 kudden schapen aanwezig zijn. De grootste is ruim veertig stuks en de overige bevatten slechts 20 à 30 dieren. Aangenomen mag worden dat de wol die de circa 240 schapen opleveren ook voor enige huisnijverheid heeft gezorgd.

Deze kleinschalige activiteiten op het gebied van textielnijverheid worden bevestigd door de gegevens uit de Oorspronkelijk

Aanwijzende Tafels (OAT's) die eveneens deel uitmaken van de Kadastrale Atlas van 1832. Naast de perceelsgewijze opsomming van de eigenaar vermelden zij tevens het beroep van de betreffende persoon. Achter veruit de meeste namen staat als beroep vermeld *bouwman* (vrouwelijk: *bouweres*). Met deze aanduiding wordt bedoeld dat iemand boer is of op een boerderij werkt. Daarnaast wonen er op dat moment een kleine vijftig 'wevers' in Zeelst en een enkele 'spinster'.

De kaart van de kern van Zeelst (1832) met beroepsvermelding toont verschillende wevers en bouwmannen.

In het verslag van de gemeente Zeelst over het jaar 1853 zien we dat er 120 wevers in het dorp zijn. Zij leveren de stoffen af bij de zes lakenreders in het dorp, die de geweven stoffen vervolgens elders in het land weer verkopen aan groothandelaren en op markten. Opgave wordt gedaan van een 75 kinderen die werkzaam zijn in de textielnijverheid. In de daarop volgende jaren maakt de gemeente melding van een kwijnend bestaan voor de thuiswevers. Vanaf deze tijd hebben de handelaren zelf ook mannen, vrouwen en kinderen in dienst in hun fabriekjes.

In 1890 telt Zeelst ruim 1200 inwoners. In het verslag van de gemeente Zeelst lezen we dat het dorp 139 weversgezinnen telt, en dat er 290 mannen, 88 vrouwen en 8 kinderen in dit beroep werkzaam zijn. De terugloop van het aantal werkzame kinderen kan worden verklaard door het verbod op kinderarbeid in de Kinderwet van Houten uit 1874 en de latere aanscherping van de wet in 1889, waarbij het kinderen onder de twaalf jaar is verboden in fabrieken te werken en onder de 16 jaar een arbeidskaart verplicht is. Landarbeid valt niet onder het verbod. De linnenfabrikanten in Zeelst hebben in dat jaar samen 18 mannen en 2 kinderen in dienst. Dit is in 1900 teruggelopen naar 15 mannen, voornamelijk werkzaam in de weverij Habraken-de Wit. De weverij van Van Nuenen is dan al grotendeels naar Meerveldhoven verhuisd, waar een grote weverij is gebouwd. Veel thuiswevers zijn inmiddels werkzaam in textiel fabrieken in Eindhoven zoals die van E.J.F. van Dissel en Zonen en de Koninklijke Weverij van Dijk.

Weverij Habraken-de Wit

In het feestnummer van de Eindhovensche en Meierijsche courant van Zaterdag 23 april 1932 (vanwege het 75-jarig bestaan van de krant), geeft de burgemeester van Veldhoven een schets van Veldhoven met zijn textiel- schoen- en sigarenfabrieken.

Burgemeester van Hooff gaat terug tot 1850 en vermeldt dat de industriële nijverheid dan voornamelijk bestaat uit wevers, het zogenaamde hoofdambacht en schoenmakers.

“Men kon bijna geen huis voorbij lopen of men hoorde het gerikketik van de weefstoel, of het geklop van de schoenmakershamer”. Verder schrijft hij dat de oudste en in 1932 nog bestaande weverij die van Habraken-de Wit is.

Burgemeester Van Hooff

De familie de Wit is al eeuwenlang in deze contreien actief als koopman en handelaar in linnen stoffen. Johannes de Wit wordt 21 april 1648 in Eindhoven gedoopt als zoon van Theodorus de Wit. Hij komt in Zeelst terecht als hij op 14 februari 1694 te Zeelst huwt met Maria Borchouts, eveneens uit een geslacht van textielhandelaren. We zien dat al deze families van kooplui in linnen sterke familiebanden met elkaar hebben, zoals bijvoorbeeld met de families Van Lotringen uit Zeelst en Gelooven en de Wijs uit Veldhoven.

Een blik in de weverij van Habraken-de Wit. Helemaal achterin staat opa Habraken.

De weverij Habraken-de Wit komt rond 1840 voort uit de handel in linnen van Gerardus de Wit, gedoopt in Zeelst op 3 december 1767. Hij is dan de vierde generatie van zijn familie die in Zeelst actief is in deze handel. Gerardus koopt van de thuiswevers in Zeelst en de omliggende dorpen de ongebleekte linnen stoffen op. Hij laat deze elders, meestal in de omgeving van Haarlem, bleken en verder behandelen. In het verslag over het jaar 1854 van de gemeente Zeelst wordt genoteerd dat Zeelst 6 pellen- en linnenfabrikanten telt, of liever linnenreders (handelaren in linnen). Zij hebben geen arbeiders en laten de goederen vervaardigen door een 90-tal thuiswevers.

Gerardus, is na de Franse tijd in 1811 de eerste burgemeester van Zeelst en nadien ook secretaris van de gemeentes Zeelst en Strijp.

Het witte pand, rechts in het midden, is het woonhuis van de familie De Wit. Later van de familie Habraken.

Hij woont op de hoek van de Heuvel en de Kruisstraat, waar tot in de jaren 60 van de vorige eeuw, de weverij en winkel van Habraken is gevestigd. Als in 1832 de landmeter de gemeente Zeelst voor het eerst in kaart brengt en daarbij een beschrijving geeft van het dorp, vermeldt hij dat dit huis het enige van 'buiten klasse' is. Het huis bevat verschillende vertrekken, is zeer hecht en sterk gebouwd en goed onderhouden.

De bleek, gelegen op de hoek Vijverstraat-Kruisstraat, wordt door de weverijen Bazelmans-Habraken en Habraken-de Wit gebruikt.

Op 13 september 1835 overlijdt Gerardus en zet zijn echtgenote Maria de Wijs de zaken voort. Hun dochter Anna Cornelia trouwt op 2 november 1837 met Johannes Habraken, koopman en rietmaker, geboren in Woensel op 22 februari 1811. Johannes en Anna zetten de weverij '*van linnens-, pellen en damaste tafelgoederen*' voort onder de naam Habraken-de Wit. Net als zijn schoonvader is ook Johannes Habraken burgemeester van Zeelst. Hij is burgemeester van 1846 tot aan zijn dood op 27 december 1891.

De bedrijfsvoering van weverij Habraken-de Wit gaat nu verder onder de leiding van zoon Cornelius Henricus (1841-1906). Ook Cornelius trouwt met een telg uit een geslacht van textielhandelaren. Hij is op 20 mei 1870 getrouwd met Gertruda van Lotringen uit Zeelst. Cornelius overlijdt op 30 juni 1906 en de weverij gaat verder onder de leiding van zijn enige zoon Theodorus Johannes Maria (Jan) Habraken (1874-1956). Theodorus werkt nog vele jaren in de weverij aan de Kruisstraat, samen met zijn zoons Cornelis, geboren in 1909 en Arnoldus geboren in 1911. Op 29 november 1951 draagt Theodorus de zaak over aan zijn kinderen. Het is al die jaren een weverij gebleven van bescheiden omvang.

Ook deze kleine weverij krijgt het in de zestiger jaren van de vorige eeuw steeds moeilijker om het hoofd boven water te houden. Cornelis is dan nog als enige firmant werkzaam in de weverij. Hij overlijdt geheel onverwacht op 21 augustus 1967. Zijn zoon Jan is dan 19 jaar en volgt de textielschool in Eindhoven. Aanvankelijk probeert hij het werk in de fabriek te combineren met de avondopleiding van de textielschool in Tilburg. Al snel komt Jan erachter dat er niks anders op zit dan het bedrijf te beëindigen.

De weverij beschikt op het laatst over 8 weefgetouwen. Bestellingen van handdoeken en lakens komen vooral van ziekenhuizen en kloosters. Kees Legius is op dat moment het enige personeelslid. Hij moet nog een paar jaar naar zijn pensioen overbruggen en weet dat te doen door de overstap te maken naar '*De Groof Kamgarenweverijen*' in Meerveldhoven.

Weverij Bazelmans-Habraken

In 1891 overlijdt linnenfabrikant en burgemeester van Zeelst, Jan Habraken. Zijn zoon Cornelius gaat verder met de weverij Habraken-de Wit. Johannes Franciscus Bazelmans (1855-1927), is op 17 mei 1878 gehuwd met Cornelia Lucia Habraken (1849-1922), een dochter van voornoemde Jan Habraken. Jan Bazelmans start een nieuwe zaak onder de naam *'Bazelmans-Habraken'*.

Helemaal rechts, in het midden van de foto, zien we nog juist de twee dakvlakken van de weverij van Bazelmans-Habraken.

De weverij is gevestigd in en achter het pand Heuvel 2. De belangrijkste activiteit van het bedrijf is het opkopen en verhandelen van geweven stoffen van andere weverijen en van thuiswevers.

In september 1916 neemt zoon Franciscus Johannes Josephus Bazelmans (1882-1958) de bedrijfsvoering van zijn vader over. De omschrijving van het bedrijf is *'handel in manufacturen'*. Aan de Kruisstraat 23 bouwt hij in 1928 een monumentale villa, genaamd *'het Slot'*. In Zeelst krijgt hij de naam *'de Lord'*, mede door zijn aristocratisch voorkomen. Hij is zeer actief in het Zeelster dorpsleven en is onder andere gedurende vele jaren president van de harmonie. In 1927 volgt hij zijn vader op als kerkmeester en na de Tweede Wereldoorlog is hij initiatiefnemer van de jaarlijkse herdenking van

de oorlogsslachtoffers. Bij de herdenking op het kerkhof geeft hij dan een indrukwekkende declamatie van het gedicht *'Jaargetijde'* van Guido Gezelle.

De villa van 'de lord', genaamd 'het Slot' aan de Kruisstraat. Foto uit 1959 als de Boerenleenbank er is gevestigd.

Aan de Kruisstraat staat het drooghuis, met daarachter de bleek en kuilen met water om het linnen te spoelen. De bedrijven Bazelmans-Habraken en Habraken-de Wit maken hier beiden gebruik van. Piet Loijen, die naast de weverij woont, doet de administratie en assisteert als het nodig is in de weverij. Er worden theedoeken, blauwgeruite handdoeken en beddenlakens gemaakt.

Op 13 mei 1959 overlijdt Frans Bazelmans en neemt Piet Loijen (1904-1989) de zaak over onder de naam *'Bazelmans-Habraken, winkel in textielgoederen'*. In 1964 zet zoon Coen Loijen het bedrijf voort als een kleinhandel in textielgoederen aan het adres Heuvel 6. Coen stopt in 1973 met de winkel en zo verdwijnt de naam Bazelmans-Habraken voorgoed uit Zeelst.

Coen Loijen

Weverij Wed. J. van Nuenen & Zoon

Op 6 mei 1803 wordt Johannes van Nuenen te Strijp gedoopt, als zoon van Hendricus van Nuenen en Johanna Maria Brans. Hij trouwt op 22 januari 1831 met Adriana Janssens uit Zeelst. Johannes is dan wever van beroep. Later is hij nog bakker, kruidenier, linnenfabrikant en natuurlijk uitbater in het café van zijn schoonfamilie, café 'De Gouden Appel' aan de Kruisstraat.

Hij voorziet de thuiswevers in Zeelst van garens, de geweven stukken worden vervolgens door hem weer afgezet in Nederland en België. In 1851 start hij een weverij achter 'De Gouden Appel'. Zijn weduwe zet na zijn dood in 1857 het bedrijf voort, samen met haar zoon Wilhelmus, geboren in Zeelst op 2 november 1835.

Wilhelmus Hendrikus van Nuenen

In 1873 start een andere zoon Jan Cornelis van Nuenen, geboren 6 december 1844, samen met zijn moeder een textielbedrijf in Meerveldhoven onder de naam 'Wed. J. van Nuenen & Zoon'.

Briefhoofd van de firma 'Wed. J. van Nuenen & Zoon'.

De inventaris van het bedrijf bedraagt 1 klander, 1 spoelmachine, 2 scheerramen, 1 damastgetouw en 1 pers. In 1876 wordt een nieuwe pers gekocht. In 1877 neemt hij de weverij van zijn broer in Zeelst over zodat de twee weverijen weer onder één naam verder gaan. Wilhelmus blijft als medewerker en technisch adviseur aan het bedrijf verbonden.

Vanaf 1879 worden in hoog tempo machines aangeschaft: machinale getouwen, luchtmotor met drijfwerk, pijpenmachine met riemen en klossen en een wasmachine. In 1884 wordt een stoomketel in bedrijf gesteld. In 1888 wordt een nieuw magazijn en in 1889 een schoorsteen gebouwd. Bij al deze technische vernieuwingen is op 1 januari 1882 Wilhelmus van Nuenen als vennoot weer terug in de zaak gekomen. Hij zal zich vooral bezig gaan houden met de technische bedrijfsvoering.

Maar ook Van Nuenen ontkomt niet aan de algehele malaise in de textielindustrie vanwege de hevige concurrentie uit binnen- en buitenland, waardoor de prijzen sterk onder druk staan en de productie van linnengoed niet meer rendabel is. Al vrij snel valt het besluit om met de bedrijfsactiviteiten te stoppen. In het midden van de vorige eeuw worden de inventaris en de gebouwen worden verkocht.

Het bronartikel is geschreven door *Jan Bressers* in het boek over de Zeelster Nijverheid.

Voor de Rosdoek bewerkt door *Piet Vermeulen*

OPTISCHE TELEGRAAF OOSTELBEERS 1832-1839

Op 23 november 1830 roepen onze zuiderburen zich uit tot koninkrijk België. Willem I ziet niet met lede ogen toe en start daarop in 1831 zijn tiendaagse veldtocht. De jonge loot vindt echter steun bij grote broers Frankrijk en Engeland. In 1833 eindigen de vijandigheden met een wapenstilstand en, na de conferentie van Londen in 1839, voelt Nederland zich gedwongen officieel buurland België te erkennen.

Het is tegen de achtergrond van het begin van dit conflict dat vanuit militair oogpunt de wens van een snel communicatiemiddel tussen het noorden het zuiden ontstaat. Ingenieur A. Lipkens (1782-1842) wordt opgedragen een optische telegraaflijn tot stand te brengen. Eenvoudig te bedienen, goedkoop en gemakkelijk te vervaardigen. Een exemplaar van de door hem ontwikkelde telegraaf zal een klein decennium, van mei 1832 tot en met 14 januari 1839, de oude toren van Oostelbeers sieren.

Telegraaf van Chappe

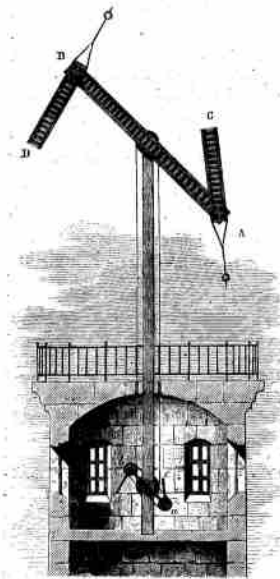

Fig. 10. — Télégraphe de Chappe.

Snel over grote afstanden berichten en waarschuwingen kunnen overbrengen, is handig. Zowel in tijden van vrede als van oorlog. Licht-, rook- en geluidssignalen en dergelijke worden daartoe al eeuwen angewend. De Franse Revolutie is voor Claude Chappe (1763-1805) een tijd van experimenteren met verschillende toestellen om snel berichten te kunnen overbrengen over grote afstanden. Hij wordt gezien als de uitvinder van de eerste succesvolle optische telegraaf.

In 1794 overspant hij de afstand tussen Parijs en Rijssel (Lille) met zijn Ligne du Nord, wat het begin zal vormen van een stervormig netwerk dat de belangrijkste

Franse steden verbindt met de hoofdstad. De 220 kilometer tussen Parijs en Lille wordt overbrugd in 13 minuten. Een koerier te paard doet daar minstens 20 uur over. In 1803 volgt de lijn naar Brussel, enkele jaren later naar Antwerpen en in 1810 naar Amsterdam. Uiteindelijk zullen er, onder Napoleon, gedurende korte tijd vertakkingen bestaan naar Italië, Duitsland, Spanje en de Nederlanden. Na diens nederlaag in 1813 bij Leipzig wordt de telegrafie buiten Frankrijk opgeheven, uitgezonderd een reeds bestaande telegrafielijn langs de kust ten behoeve van de scheepvaart. Binnen Frankrijk zal de laatste lijn in 1853 worden opgeheven onder invloed van de opkomst van de elektrische telegrafie.

Tijdens het hoogtepunt van de optische telegrafie, rond 1840, staat Parijs rechtstreeks in contact met 29 steden via een netwerk met een totale lengte van 5000 kilometer en meer dan 500 stations. Dan is het netwerk ook al in gebruik voor niet-militaire doeleinden. Denk daarbij aan het doorgeven van meteorologische observaties, beursinformatie en uitslagen van de loterij.

Het einde van de Franse bezetting betekent voor dat moment tevens het einde van de optische telegrafie in de Zuidelijke Nederlanden. De telegraafstoestellen worden verwijderd. Voor wie meer wil weten, zij verwezen naar werken als dat van de hand van R. Korving e.a. (1997) getiteld *Een tijding met de snelheid des bliksems. De optische telegraaf in de Nederlanden (1800-1850)*.

Optische telegraaf van Lipkens op toren Oostelbeers

Voorafgaand aan de tiendaagse veldtocht is, tot 1839, op de grens van Oostelbeers en Oirschot een militair veldkamp in gebruik. Het zal dit gegeven zijn dat (mede) de context vormt voor de ingebruikname in mei 1832 van de toren van Oostelbeers, staande ver afgezonderd van huizen "een synteken" door het militair gezag te laten plaatsen "en met een aanhoudende wacht tot en met 14 januari 1839 is bezet gebleven".

De Telegraaf.

Telegraaf Lipkens in kinderalbum (Bron: Atlas van Stolk)

Het gaat hierbij om een telegraaf naar het model van Lipkens. Hij neemt als uitgangspunt bij zijn opdracht de relatief eenvoudige optische telegraaf van de Engelse Marine. Die van Chappe was sterk mechanisch en te gecompliceerd, te duur en vergde teveel bouwkundige voorzieningen, inclusief de afbraak van de spits van kerktorens.

Bij het marinemodel is sprake van een groot houten raam waarin zes vierkante houten panelen in twee rijen zijn geplaatst. Ieder paneel is te draaien en horizontaal en verticaal vast te zetten. De eerste aanpassing van Lipkens is dat hij geen gesloten panelen gebruikt maar ronde schijven gevlochten van wilgentenen met een doorsnede van iets meer dan 1 meter. In plaats van de panelen in een raamwerk te laten draaien zet Lipkens de schijven vast op een draaibare stok.

Hierdoor is het raamwerk overbodig en kan het geheel veel gemakkelijker in een torenspits worden geplaatst in plaats van dat de torenspits moet worden afgebroken en vervolgens voorzien van een plat dak. Aan iedere kant van de spits steken dan drie schijven op stokken horizontaal uit. Dit is met een verrekijker goed waar te nemen op een afstand van 10 tot 15 kilometer. Een volgende aanpassing is dat de schijven in een driehoek worden gemonteerd in plaats van recht onder elkaar. Een seinboek completeert het verhaal.

De telegraaf in Oostelbeers zal ongetwijfeld aangetakt zijn op de eind 1831 tot stand gekomen verbinding tussen Den Haag en Den Bosch, waarvan in Brabant posten in Terheijden, Breda, Dongen, Loon op Zand en Helvoirt. In 1832 wordt de lijn ook verder doorgetrokken richting Vlissingen en Antwerpen.

De telegraaf van Lipkens blijft, net als in Oostelbeers, in Nederland in gebruik tot 1839. Dat jaar wordt definitief de vrede gesloten op de conferentie van Londen. Omdat het toestel uitsluitend wordt gebruikt voor militaire doeleinden is het dan overbodig. De lijn wordt ontmanteld. In Oostelbeers gebeurt dit idem dito en wordt de schade aan houtwerk in de spits, aan leien, galmgaten, zolderkappen en muurwerk opgemaakt en aan de koning in een schrijven meegedeeld met het verzoek de kosten te vergoeden.

Bart Beex

HEEMKUNDIG ALLERLEI

DE KABOUTERBERG IN HOOGELOON

Is er nog toekomst voor de kabouterberg in Hoogeloon?

Feestelijke opening beekherstel Kleine Beerze in Hoogeloon. Na een samenkomst van genodigden in gemeenschapshuis d'n Anloop in Hoogeloon gingen de genodigden dinsdag 14 juli in een tweedelige huifkar met tractor ervoor naar de Korstbroeken voor de feestelijke opening van het Beekherstelproject Kleine Beerze Zuid.

Historische grond

De burgemeester van Eersel, mevrouw Anja Thijs-Rademakers heet de aanwezige van harte welkom.

De Fa. Van Beers uit Hoogeloon had met zwaar materiaal de rechte loop van de Kleine Beerze veranderd in een kronkelende waterloop, met paddenpoelen, bomen en struiken en verdere groenvoorziening. De plek van samenkomst kan wel historisch genoemd worden. De burgemeester van Eersel heette hier als eerste iedereen welkom op grondgebied van de gemeente Eersel. De locoburgemeester van Bladel zou later in de middag opmerken, staande op grondgebied van de gemeente Bladel, dat grenzen meer moeten vervagen. Vooral indien bij mooie objecten nuttig kan worden samengewerkt. En dat is bij dit beekherstel zeker gebeurd. Waterschap, gemeente en provincie opteerden voor dit project en het is een bijzondere locatie geworden.

Watergraaf Peter Glas voerde namens Waterschap De Dommel het woord. Hij onthulde met de burgemeester van Eersel een stevige zitbank die uitnodigt om hier gebruik van te maken en uit te zien op het bijzonder mooie landschap. Op een andere plek, dichterbij de waterloop, onthulde de Watergraaf een informatiepaal, waar uitleg wordt gegeven over deze fase van het beekherstel. Na de meandering heeft de Kleine Beerze hier meer ruimte voor het vasthouden en bergen van water, méér variatie in stroming, een afwisselende bodem en oever en bovendien schoner water.

Volgens Peter Glas lopen we bij het wandelen op deze route hier ook op historische grond. Het is namelijk de plek waar onze voorouders in een ver verleden al passeerden tijdens de bedevaartroute Den Bosch-Santiago de Compostella.

Romeinse brug

In dit gebied werden tien bomen gekapt, maar gelukkig: er kwamen er 1300 voor in de plaats. De wandeling gaat door een mooie omgeving, waar 4,5 hectare bos ingeplant werd en waar de twee kilometer ‘oude rechte Beerze’ na de her-meandering plaatsmaakte voor drie kilometer wandelgenot. Bekijk ook de poelen naast de beek. Bij het vervolgen van de wandeling kom je ook bij de ”Romeinse brug”.

Wethouder Harrie Goossens sprak hier over het grote belang van goed onderhoud. Natuurmonumenten, die het beheer zal gaan voeren, heeft hier een belangrijke taak. *“Het is prachtig dat we deze mooie omgeving méér toegankelijk maken voor recreatie en toerisme, maar laten we dat vooral ook zo houden,”* zo zei hij.

Staand op de “Romeinse brug” spreekt wethouder Harrie Goossens het gevolg toe.

Het gebied waar de werkzaamheden hebben plaats gevonden, is niet zomaar een natuurgebied. Koning Kyrië heeft in dit gebied ooit geregeerd en bekend is ook dat in deze omgeving, vlak bij het zuidelijk gedeelte van het Koebosch, nog niet zo heel lang geleden de resten van een Romeinse villa werden gevonden. En in het wandelgebied zijn onlangs tien bronzen bijlen gevonden. In de nabij het genoemde bruggetje gelegen paddenpoel zal ter herinnering hieraan een bronzen gietwerk worden geplaatst.

Kabouterberg

Binnenkort, zo hopen de initiatiefnemers, zal in de buurt van de Kleine Beerze de Kabouterberg met graftoren weer herrijzen. Plannen, maar nog erg vaag, bestaan om in de Kabouterberg een vleermuizenkelder onder te brengen. Het totale gebied rond dit gedeelte van het beekherstel is van grote cultuurhistorische waarde. Middels het terugbrengen van de Kabouterberg wordt eer gedaan aan de Romeinse landheer die hier ooit begraven zou zijn en hebben we voldoende redenen om de kabouterverhalen weer opnieuw onder de aandacht van iedereen te brengen.

Herinneringsboom

Mien Jansen-de Laat uit Hoogeloon was één van de genodigden voor de opening van het beekherstelproject. Samen met haar schoonbroer Noud Janssen plantte zij nabij de Korstbroeken in het nieuwe wandelgebied een boom. Dit ter nagedachtenis aan haar vorig jaar overleden echtgenoot Jan Janssen, die grote verdiensten had voor de gemeenschap van Hoogeloon en ook voor het project van de herinrichting van de Kleine Beerze.

Wandelen

Wat is er mooier dan wandelen langs het kronkelende water en genieten van de vogels in het riet. En dat in het land waar Kabouterkoning Kyrië ooit zijn residentie had. De mogelijkheden zijn er nu, zij het dat de paden nog gebaad moeten worden. Bekend is dat de Hoogeloonse Stichting 't Loons Heem plannen in voorbereiding heeft om de Koning Kyriëroute, die aanvangt op het Valensplein, aan te passen aan de intussen tot stand gekomen knooppunten-wandelroutes.

Hoogeloon, 16 september 2009.

Leo Brok

BRONVERMELDINGEN

In de laatste nummers van De Rosdoek hebben we met enige regelmaat onder een artikel de tekst geplaatst:

“Door de auteur van voorgaand artikel zijn veel archieven, naslagwerken, literatuur, websites, e.d. geraadpleegd. Door plaatsgebrek kunnen wij dit overzicht niet publiceren. Indien u geïnteresseerd bent, kunt u een overzicht opvragen bij de redactie.”

Dit komt wellicht wat vreemd over als er nog een halve pagina witruimte over is, maar toch heeft dat zijn redenen.

- 1^e Professionele mensen hebben ons geadviseerd om meer witruimte in De Rosdoek op te nemen. Een reden voor de redactie om die ruimte dus niet te benutten voor uitgebreide bronvermeldingen.
- 2^e Het is geen uitzondering dat een lijst van bronvermeldingen meer dan een pagina beslaat. We vinden dat toch een beetje ‘sunt’ van de toch dure pagina’s.

Maar, we zijn toch met betrekking tot het 2^e punt tot andere inzichten gekomen omdat de toevoeging *“Indien u geïnteresseerd bent, kunt u een overzicht opvragen bij de redactie.”* nu wel werkt, maar geen eeuwigheids-waarde heeft. Over een aantal jaren zijn deze redactionele bronnen wellicht niet meer te raadplegen!

De redactie heeft besloten om de onderhavige bronnen alsnog in deze Rosdoek te publiceren. Wel doen we, in het vervolg, een beroep op de auteurs om alleen belangrijke bronnen, die een substantiële invloed op het artikel hebben, te vermelden.

Om een te grote aanslag op de beschikbare redactionele ruimte te voorkomen, hebben we dit nummer van de Rosdoek met vier pagina’s uitgebreid.

De redactie

Rosdoek 113. Iets over oude afstandsmaten, ing. M.R. van Zoeren.

- Naslagwerken: Goor's, van. Aardrijkskundig Woordenboek 1942.
Grote Winkler Prins Encyclopedie, 8e druk.
Koenen, M.J.e.a. Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal 1985.
P B N A. Polytechnisch Zakboekje 196
Spectrum Encyclopedie van de Wereld 1982.
- Atlanten: Blaeu "De Grote Atlas van de Wereld in de 17de Eeuw 1992"
Brender à Brandis, G. "Nieuwe Natuur-Geschied- en Handelkundige Zak-en Reis-Atlas" 1788.
Campbell, Tony. "Hoogtepunten uit de wereld van de Cartografie" 1981.
Elzevier "Atlas van de Gehele Wereld".
Heijden, H.A.M.van der "De kaart van Nederland in de Franse Tijd" 2000.
Huberts, Dr.W.J.A. e.a."Atlas der Oude Geschiedenis" ca.1800.
Stieler's, Ad. "Schul-Atlas Uber Alle Theile der Erde und Uber das Weltgebäude" 1863.
- Tijdschriften: Aerts, Theo. "Nogmaals de *Pes Drusianus*"
- SEMafoor. Jg.4 nr.2, mei 2003.
Boer, A.den."Snellius en de Rijnlandse roede".
- De Hollandse Cirkel. Jg. 5 nr. 3, okt.2003.
Bruijnesteijn van Copenraet, Dr.W."Romeinse lengtematen".
- SEMafoor. Jg.4 nr.1, febr.2003.
Zorn, H."Het metrieke stelsel en de meridiaan van Parijs".
- De Hollandse Cirkel. Jg. 6 nr.1, april 2004.
- Kaarten: Arbon & Krap. "Carte Routiere des Pays- Bas & c. Rotterdam 1825".
Verhees, H. "Caart, Figuratief, Van den steenweg van s Bosch tot Best enz." 1773.
Verhees, H. "Caart, Figuratief van het grootste gedeelte van Bataasch Braband enz." 1794.
- Overige: Feather, Robert. "De Koperen Schatkaart"1999.
Flavius, Josephus."De Oude Geschiedenis van de Joden" Deel 1, 2002.
Haasbroek, N.D."Willebrord Snel van Royen zijn Leven en zijn Werken" Lustrumboek "Snellius" 1955-1960.
Herodotus. "Het verslag van mijn onderzoek" 2000.
KMA & Kaart. Catalogus Tentoonstelling 2003.
Kuyer, Mej.Chr.A.M. "Brabantia Illustrata" I, tweede aflevering 1979.
[www.encyclopedia.thefreedictionary.com/Historical weights and measures](http://www.encyclopedia.thefreedictionary.com/Historical_weights_and_measures).2004.

Rosdoekken 116-117-118. Een zoektocht naar het ontstaan van de Nulmeridiaan van Ferro, ing. M.R. van Zoeren.

- Naslagwerken: *Grote Winkler Prins Encyclopedie*, 8e druk.
Koenen, *Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal*.
Spectrum *Encyclopedie van de Wereld* 1982.
- Atlassen: Bos, P.R. *Schoolatlas der Geheele Aarde* 1893.
Blaeu *De Grote Atlas van de Wereld in de 17de Eeuw* 1992.
Brender à Brandis, G. *Nieuwe Natuur-Geschied- en Handelkundige Zak-en Reis-Atlas* 1788.
Bricker, Charles. *Geschiedenis van de Cartografie* 1981.
Campbell, Tony. *Hoogtepunten uit de wereld van de Cartografie* 1981.
Constable, Nick, *Wereldatlas van de Archeologie* 2000.
Elzevier *Atlas van de Gehele Wereld* 1961.
Hettema, H. Jr. *Grote Historische Atlas* 1955
Huberts, Dr.W.J.A. e.a. *Atlas der Oude Geschiedenis* ca.1800.
Putman, Robert, *Oude Scheepskarten en hun makers. Hoogtepunten uit vijf eeuwen cartografie*. 1983.
Stieler's, Ad. *Schul-Atlas Uber Alle Theile der Erde und Uber das Weltgebäude* 1863.
- Tijdschriften: Scheele, Theo, *Schoffelen met GPS tot op de centimeter*.
Geo-Info. Jg.1 nr. 1, januari 2004, p. 4-8.
Wesselink, Dirk, *De rol van de Cuneratoren in de landmeetkunde*.
Geo-Info. Jg.1 nr.1, januari 2004, p.32.
Zorn, H. *Het metrieke stelsel en de meridiaan van Parijs*.
De Hollandse Cirkel. Jg. 6 nr.1, april 2004.
- Kaarten: Verhees, H. *Caart Figuratief van het grootste gedeelte van Bataasch Braband enz.* 1794.
- Overige: Donkersloot- de Vrij, Marijke. *Drie Generaties Blaeu. Amsterdamse cartografie en boekdrukkunst in de zeventiende eeuw*. 1992.
Flavius, Josephus. *De Oude Geschiedenis van de Joden* Deel 1, 2002.
Herodotus. *Het verslag van mijn onderzoek* 2000.
Koninklijke Bibliotheek Albert I Brussel. *Gerard Mercator Cartograaf 1512-1594* 1994.
Maritiem Museum 'Prins Hendrik' *De wereld volgens Blaeu. Blaeu's wereldkaart op groot formaat uit 1646*. 1986, incl. brochure met Nederlandse vertaling.
Palacios, Hugo. *Tenerife*. Turespana 2000.
www.encyclopedia.thefreedictionary.com/Eratosthenes
www.encyclopedia.thefreedictionary.com/Ptolemy

Rosdoek 122. Verdwenen watermolen Hapert, Bart Beex.

Beex, G. (1987), Molens in Hoogeloon, Hapert en Casteren. In: Drie dorpen – Eén gemeente, 136-144.

Böckler, G. (1661), *Theatrum Machinarum Novum. Exhibens Opera Molaria et Aquatica constructum Industria.*

Goris, J. (2001), *Kaartboek van de abdij Tongerlo 1655-1794.*

Hagen, J. (1992), Ribben, sloven en schutgebinten. De negentig Staatse jaren van de Vorsselse watermolen (1648-1738). In: Pladella Villa, 1992.

Hagen, J. (1998), Malen op de Aa: twee eeuwen geschiedenis van de Casterse of Wolfswinkelse molen (1651-1851). In: Pladella Villa, 1998.

Melssen, J. (1987), Sprokkelingen uit de geschiedenis van Hoogeloon c.a. In: Drie dorpen – Eén gemeente, 97-124.

Meurkens, P. (1998), *De dagboeken van P.N. Panken 1819-1904.*

Roymans, J. (2005), *Een cultuurhistorisch verwachtingsmodel voor Brabantse beekdallandschappen.*

Stuurman, R. e.a. (1997), Watermolen-afhankelijke standplaatsen in Noord-Brabant. In: *Stromingen 3* (1997), nr. 3, 11-30.

Welvaarts, Th. (1890), *Geschiedenis van Bladel en Netersel.* Arch. Postel's abdij.

Wit, F. de (1670-1672), *Nieut Kaert boeck vande XVII Nederlandsche Provincien.* Archief gemeente Hoogeloon ca.

- Kohier verpondingen 1753, 1777, 1785.

- Gemeenteverslagen.

- Leggers woningen.

- Appointement Raad van State op rekest regenten Hapert over kosten uitdiepen van de A(a), Hapertse en Casterse molen, 1772.

Archief notaris Jacob Meijer, Hoogeloon.

- Inv. 36, akte van transport van 26 van 25 februari 1812, akte van verkoop van 18 maart 1812, contract van 23 juli 1812.

- Inv. 41, akte van deling van 8 maart 1817.

Archief notaris Jan Meijer, Hoogeloon.

- Inv. 55, akte van transport van 8 november 1822.

Archief notaris J. Keijsers.

- Verklaring van 5 december 1689 betreffende de molens van Wolfswinckel en Vorssel.

Archief Raad en Rentmeester Generaal der domeinen.

- Inv. 438, stukken betreffende klachten over opstuwen van water, het stellen van pegels en het houden van visitatie 17de-19de eeuw.

Archief schepenbank Hapert.

- Schuldbekentenis 13-4-1792 van Walterus van Hove en Catharina Goossens aan M. Vissers te Vessem met als onderpand molens te Hapert en Hoogeloon.

- Scheiding en deling 19-1-1763 kinderen en erfgenamen van Peter van Hove en Johanna Helselmans.

Rosdoek 128. Bredase Baan Bladel, Bart Beex.

Archief Cuypers van Velthoven 1320-1870.

Inv. 219 Vaststelling grenzen tussen grondgebied Republiek en Oostenrijkse Nederlanden 1784-1789.

Archief gemeente Den Bosch 1262-1810.

Inv. 4550 Stukken betreffende de aanleg van de straatweg naar Eindhoven, 1770-1783.

Archief Provinciale Waterstaat, 1876-1949.

Inv. 1378. Stukken m.b.t. aanleg, onderhoud van de gemeenteweg Hooge en Lage Mierde (Bredase Baan).

Archief Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen 1515-1816.

Inv. 38 Uitgaande berichten en adviezen aan Raad van State 1785-1790.

Gemeente-archief Bladel 1683-1810.

Inv 327. Request van Dorpsbestuur van Bladel aan de Raad van State betreffende aanbesteding en onderhoud van een weg van het Dorp naar den Dijk te Bergeijk, met gunstig appointement 1790.

Gemeente-archief Bladel 1683-1810.

Inv. 335. Uittreksel van de Resolutiën van de Raad van State betreffende het onderhoud van de Nieuwendijk of de Nieuwe Baan van Breda naar Maastricht 1792.

Hagen, J.(1997). Lommel-Barrier: een eeuw wegen- en vervoersproblematiek in en om een Kempisch grensdorp (1727-1828). In: Lommel-Barrier en – Kolonie in de vorige eeuw: twee door de overheid gestimuleerde landbouwontginningen, 17-84.

Hezemans, H.(1986). Ze reden door de Kempen. Van Bergen op Zoom, Breda en 's-Hertogenbosch naar Maastricht, Keulen en Luik v.v.

Horsten, F.(2005). Doorgaande wegen in Nederland, 16^e tot 19^e eeuw: een historische wegenatlas.

Jansen, P. e.a. (2005), Historische bouselementen; geschiedenis, herkenning en beheer.

Nieuwland Uitgeverij (2008). Historische topografische atlas Noord-Brabant 1836-1843.

Pel, H., (2007). Op de kaart gezet - Hendrik Verhees politicus, kaartenmaker en waterstaatkundige 1744-1813.

Roy van Zuydewijn, N. de (1988). Neerlands Veste. Langs vestingsteden, forten, linies en stellingen.

Vercauteren, F.(1956). De aanleg van de straatweg 's-Hertogenbosch-Best als deel van de verbinding met Luik (1740-1745).

Vercauteren, F.(1958). De aanleg van de straatweg Best-Lommel als deel van de verbinding 's-Hertogenbosch-Luik (1745-1818).

Rosdoek 129. Mejuffrouw Mirandolle, Winfried Thijssen.

- “Verslagen van rondreizen Commissaris van de Koningin, A. van Voorst tot Voorst. Bezoek aan gemeenten Cromvoirt – Gilze, 1896 – 1925”, Rijksarchief Noord-Brabant, ‘s-Hertogenbosch, archief 1085, inv. nr. 333; tevens gepubliceerd in De Rosdoek, nr.110, 2004.
- Wim Zaal, “Het huis aan de Bocht. Prins Bernhard Cultuurfonds, 2001.
- Piet Kwinten, “De Hoge Hees: Historie en verdichting”, Brabants Heem, 1962.
- Bevolkingsregister gemeente Eersel 1917-1930, Inv.nr.10, Fiche 2: MAAN-SCHE en Inv.nr.6, Fiche 1; RHC Eindhoven.
- Verslag van de Vergadering van den Raad der gemeente Eersel, 7-8-1924; Archief gemeente Eersel, Inv.nr. 176, RHC Eindhoven.
- Gezinskaart G.L.C.A. Mirandolle, 1918-1936, bevolkingsregister Amsterdam, Gemeentearchief Amsterdam.
- Geboorteakte G.L.C.A. Mirandolle, 12-8-1873, A’dam, Rijksarchief N-Holland.
- “De begroeiing in Kempenland”, bijlage 2, Streekorgaan Kempenland, 1980.
- Piet van Woerkum, “Een rondje door Eersel rond de jaren dertig-veertig van de 20^e eeuw”, in het blad ‘Contact’ van de Bond voor Ouderen.
- Notariële akte van schenking van de bezittingen van mej. Mirandolla aan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 6-11-1939, notaris Koopman te Amsterdam.

Rosdoek 129. Het Postelkanaal, Kempische droom uit de jaren '50, Bart Beex.

- Aalst, Th. van der (1994), Het Postelkanaal: destijds een lofwaardig initiatief, thans een af te wijzen fictie? In: Rosdoek, maart 1994, 22-28.
- Archieven Provinciaal Bestuur 1950-1986, Provinciale Waterstaat 1950-1979. Welvaartsstichting Kempenland 1965-1968.
- Benelux-nieuws (1962), Het Postelkanaal. Benelux-nieuws, juli-augustus 1962.
- Dienst Landelijk Gebied (2008), Beleven. Inrichtingplan, integraal natuurontwikkelingsplan Beleven: venherstel met een 'touch of culture'.
- Engelen, K. (na 1957), Het Postelkanaal en de Kempische industrialisatie. Proefschrift Licenciaat Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen, Elsene.
- ETIN (1967), Aanvulling van het rapport Postelkanaal, recente gegevens.
- Geetryen, J. van (1954), Het Postelkanaal. De betekenis van het Postelkanaal voor de Kempische, N-Brabantse en Z-Limburgse scheepvaart. Referaat gehouden te Hasselt op 18 september 1954 op de studiedag betreffende de waterwegverbindingen "Tussen Schelde en Rijn".
- Hoofddirectie van de Waterstaat (1969), Nota inzake de economische aspecten van de aanleg van het Postelkanaal.
- Krommendijk, B. (1957), Le canal de Postel et quelques aspects de l'aménagement des voies navigables dans le bassin industriel Nord-Ouest de la

Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier : une étude sociale, historique et économique. Proefschrift Parijs.

Limburgse Economische Raad (1953). Het vraagstuk der waterwegen.

Provincie Noord-Brabant (1962), Rapport van de commissie ter bestudering van de wenselijkheid en mogelijkheid van een kanaalverbinding tussen het Wilhelminakanaal en het kanalenstelsel in de Belgische Kempen.

Provincie Noord-Brabant (1965), Welvaartsbalans. Ontwikkelingsplan.

Stevens, G. (1970-1971), Een beschouwing over de sociaal-economische aspecten van de aanleg van een Postelkanaal.

Stevens, G. (1971), Een beschouwing over de sociaal-economische rentabiliteit van de aanleg van een Postelkanaal.

Streekorgaan Kempenland (1986), Intergemeentelijk Structuurplan Kempenland.

Rosdoek 131. De sigarennijverheid in Zeelst, Frank van der Maden.

Archieven:

- Gemeenteverslagen van Zeelst, 1853-1921 (RHC Eindhoven)
- Memoriaal St. Willibrordusparochie Zeelst. (Parochiearchief)
- Verslagen van de commissaris van de Koningin van Noord-Brabant, Mr. A.E.J. baron van Voorst tot Voorst, van zijn werkbezoeken aan de gemeente Zeelst, 1900-1920 (BHIC)

Literatuur:

Aan de oever van de Gender. Tekst bij de gelijknamige expositie in museum 't Oude Slot.

Bierkens, B., De sigaar uit de Kempen. Heden en verleden van een markante bedrijfstak, Hapert / Eindhoven 1997.

Bijnen, J., Veldhoven, 4000 jaar geschiedenis van Oerle, Meerveldhoven, Veldhoven en Zeelst. Veldhoven 2005.

Coenen, J., Veldhoven van Toterfout tot heden. Veldhoven 2006.

Noord-Brabant's Nijverheid in Beeld, Haarlem z.j. (circa 1918)

Sluyterman, K.E., Ondernemen in sigaren, Tilburg 1983.

Thijssen, W., 't Is mooi geweest, Uitstervende beroepen, A'dam/Antw. 2008

Veldhoven, H. van, Noord-Brabant op weg naar groei en welvaart 1850-1920, Nijmegen 1963.

Vlemmix, Th. Verloren dorp, Het Zeelst van Vroeger, Veldhoven 2008.

Websites: www.rhc-eindhoven.nl

www.sigaar.nl

www.tabacologie.nl

www.tabakshistorie.nl

www.sigarenband.nl

www.wikipedia.nl

www.winkelstories.nl

www.tabaksmuseum.nl

www.kaminsky.nl (genealogische gegevens familie Knöllner)

VAN DE BOEKENPLANK

J. Wouters-Bekkers: *Ons Lief Vrouwke in de Kempen 2 Tien jaar later*. Uitg. Thuis in communicatie, Baarle-Nassau, 2009. 156 pag. met foto's in kleur, prijs € 19,90. ISBN 978-90-805283-2-1.

Wie dit boekje opslaat en vergelijkt met de eerdere uitgave van 1999, mist voortaan de uitvoerige beschrijving van de Heilige-Kruiskapel in Luijksgestel omdat die geen Maria- kapel is. Gelukkig hebben er meerdere jongere kapellen en kapelletjes de vrijgekomen plaats ingenomen en een groter aantal bladzijden noodzakelijk gemaakt. In deze fraai verzorgde uitgave wordt nu ook aandacht besteed aan de kapellen in Bergeijk's Patersbos, Biest-Houtakker, Casteren, Steensel, aan de Maria-grot op Heers en de muurkapel bij de oude pastorie in Veldhoven

In de rubriek "2009" geeft de schrijfster zelf aan welke de aanvullingen op de vorige uitgave zijn.

Dit boek zal over 10 jaar zeer waarschijnlijk opnieuw een herdruk behoeven. Wie in de tussenliggende periode de streekkranten bijhoudt, wordt door de schrijfster wel op de hoogte gehouden van haar activiteiten.

E. van Ginkel en L. Theunissen: *Onder heide en akkers*.

De archeologie van Noord-Brabant tot 1200. Uitg. Matrijs, Utrecht 2009, 280 A4-pag. met veel foto's in kleur, prijs €34,95.

ISBN 978-905345-358-2

Het Noordbrabants Genootschap heeft het initiatief genomen om een eigentijds en bijdetijds overzichtsboek van de Brabantse archeologische te laten verschijnen. De schrijvers hebben het voortreffelijk gedaan. Hoe zou het ook anders kunnen met de gegevens die zij zelf en andere belangrijke archeologen - die hun basis op dit terrein in het Brabantse hebben gevonden - al lange tijd boven de grond hebben gehaald.

Van de 9 hoofdstukken heb ik hoofdstuk 4 gelezen met de herinneringen van 25 jaar geleden. De overige 8 eigenlijk evenzeer met interesse en plezier.

Iedereen die ooit door de archeologie getroffen is, dient dit boeiende boek te lezen en als naslagwerk in de boekenkast te houden.

E. van Ginkel en L. Verhart: *Onder onze voeten. De archeologie van Nederland*. Uitg. B. Bakker, 2009, prijs € 25,-

In dit werk is het uitgangspunt anders: het NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) heeft geld beschikbaar gesteld om allerlei vondsten en veldtekeningen die in depot liggen en tot nu toe onbewerkt gebleven zijn, uit te geven. Dit boek is er uitvloeisel van. Hopelijk zullen er nog meerdere volgen die hiaten zoals de bronnen uit de tijd na de middeleeuwen, kunnen aanvullen.

J. Swanenberg: *Brabants Handwoordeboekske vur Eindhoven en de Kempen*. Uitg. Europese Bibliotheek. Pagina's van 10x13,5 cm, prijs € 4,95. ISBN 978-90-288-01615

In dit handzame boekje geeft prof. Swanenberg een overzicht van 1000 woorden die interessant, opmerkelijk of grappig genoeg zijn om hierin opgenomen te worden. De spelling van de dialectische uitspraak levert nauwelijks problemen op: "In dit floere kleed zitten teveel froezels". Van alle dialectische varianten wullie, gullie, hullie en zullie heeft alleen jullie het tot Algemeen Nederlands gebracht, dat vroeger A.B.N heette, waarvan de B de afkorting van 'beschaafd' moest betekenen.

H. Wenting: *Bij leven een legende: Miet van Bommel*. Uitg. Kabeljauws Eersel, 2009. 172 pag. met ill., prijs € 15,-. ISBN 978-90-77747-34-6.

In dit boek vertelt Wenting wie Miet van Bommel was en wat zij in haar Bladel betekende. Zij was er een vraagbaak voor velen en een raadgeefster voor nog meerderen, vooral ook voor de jeugd. Totdat zij tot ontsteltenis van alle Bladelnaren op 84-jarige leeftijd vermoord werd. In het vervolgdeel wordt de commotie en emotie beschreven door - H. Wenting: *De moord op Miet van Bommel*. ISBN 978-90-77747-33-9.

In een uitvoerig verslag geeft Wenting allerlei bijzonderheden die hij verzameld heeft toen in 2006 de ‘zaak Van Bommel’ heropend werd. Hij doet dit in een vlotte trant, zodat men echt een detective te lezen krijgt. De schrijver noch de politie heeft de moord tot een oplossing weten te brengen. Ware dit wel gebeurd, dan zou dit goed geweest zijn voor een eventueel vervolg van een drieluik.

D. Schipper m.m.v. G. Blom en J. Moors: Parels van Eersel, cultuurgeschiedenis op straat. Uitg. Gemeente Eersel; 82 pag. met ill. in kleur en zwartwit. Prijs €10,-

Aan de hand van 15 aanknopingspunten die de status van parels krijgen, wordt de geschiedenis met daarin centraal de gemeente Eersel aan de hand van een tijdlijn in vogelvlucht beschreven. Het is een zeer fraai uitgevoerd boek waarin 15 gebronsde parels het aanknopingspunt vormen voor de fragmenten van de geschiedenis van Eersel b.v. veldhekken, zwengels van dorpspomp, deurbel teutenwoning, boterlinde, kloosterpad en de contente mens. De informatie hierover is voortreffelijk verwerkt, ook al wordt Piet Kwinten bevorderd tot bovenmeester. Piet is echter een meester gebleven die in Eersel zoveel energie in het gemeenschapsleven gestoken heeft dat een straatnaam voor hem wel op zijn plaats zou zijn. Iedereen die zich bij Eersel betrokken voelt, moet dit boek lezen.

J. Biemans, R. Knaepen, K. de Nooijer en D. Vangheluwe: Bergeijk in Kaart. 752 pag. met veel ill.; prijs € 49,95 ISBN978-90-74567-02-2 Dit wetenschappelijk werk van 50 jaar onderzoek en studie verdient meer aandacht dan nu in dit nummer van de Rosdoek gegeven kan worden.

Kees Cornelissen

WWW.DIXMODE.NL

Markt 24
Eersel
T: 0497 - 516000

Maandag gesloten

MODE VOOR
DAMES MET
HEUSE
BORSTEN,
BILLEN EN
HEUPEN

**“Uitgeslapen
mensen kiezen
voor een betaalbaar
kwaliteitsmatras.”**

**UW BEDDENSPECIALIST
VANAF 1981**

**WONINGINRICHTING
DE WIN EERSEL**

ODRADA STRAAT 48 • TEL. 515016

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT

美華酒家

"MEI WAH"

5503 BK VELDHOVEN
Burg. v. Hoofflaan 83-89
Tel. 040-2534732
Fax. 040-2547073

5615 AB EINDHOVEN
Leenderweg 86
Tel. 040-2117557

Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur
Exclusieve accommodatie voor Uw:
partijen - familiediners - lunch of diner met
zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.

de Muzenval

S.c.c. "de Muzenval" beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, voorlichtingsavonden, workshops etc.

Ook heeft scc "de Muzenval" een theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw bedrijfsvergaderingen of seminars.

Bovendien kunt u in de gezellig ingerichte foyer na afloop nog een drankje of hapje gebruiken.

sociaal cultureel centrum "de Muzenval"
Dijk 7 - 5521 AW - Eersel - Tel. 0497-515997 - info@muzenval.nl